

AZƏRBAYCAN TİBB UNIVERSİTETİ

“ONKOLOGİYA”

fənni üzrə fəlsəfə doktoru imtahanının

PROQRAMI

hazırlıq istiqaməti: **“TİBB ELMLƏRİ”**

proqramın istiqaməti: **3223.01 “Onkologiya”**

B A K I - 2022

Onkologiya fənni üzrə fəlsəfə doktoru imtahanının proqramı
tibb elmləri doktoru, akademik Ə.T. Əmiraslanovun ümumi
elmi rəhbərliyi ilə
aşağıdakı müəlliflər tərəfindən hazırlanmışdır

Professor Abuzər Yusif oğlu Qazıyev

Dosent Nəsimi Vəli oğlu Qasımov

Professor Azər Əhliman oğlu Əmiraslanov

Dosent Nigar İsmayıl qızı Mehdiyeva

MƏZMUNU

Ümumi qaydalar:

Bölmə I. Elmi ixtisas üzrə fəlsəfə doktoru imtahanının hədəfləri və məqsədləri

Bölmə II. Fəlsəfə doktoru imtahanının verilməsi prosesində yoxlanan bacarıqlar

Bölmə III. Fəlsəfə doktoru imtahanı proqramının məzmunu

Fəsil 1. Onkologiyaya giriş

Fəsil 2. Ümumi nozologiya

Fəsil 3. Tipik patoloji proseslər

Bölmə IV. Tədris-metodik və informasiya təminatı

Bölmə V. Qiymətləndirmə meyarları

Bölmə VI. Fəlsəfə doktoru imtahanına hazırlaşmaq üçün nümunəvi sualların siyahısı

ÜMUMİ QAYDALAR

Doktorantura ali təhsil bazasında elmi və elmi-pedaqoji kadr hazırlığını, ixtisas və elmi dərəcələrin yüksəldilməsini təmin edir. Doktorantura təhsili ali təhsilin ən yüksək pilləsi olaraq ali təhsil müəssisələrində və elmi təşkilatlarda yaradılan doktoranturalar vasitəsilə həyata keçirilir.

Onkologiya fənni “Onkologiya” ixtisası 3223.01 – “Onkologiya” istiqaməti proqramı üzrə doktoranturada elmi-pedaqoji kadrlar hazırlığının variativ hissəsinə aid fundamental fəndir.

“Onkologiya” fənninin öyrənilməsi bakalavr və rezidentura hazırlığı üzrə əsas təhsil proqramının mənimsənilməsi prosesində doktorantların yiyələndiyi biliklərin məcmusuna əsaslanır.

“Onkologiya” fənni üzrə fəlsəfə doktoru imtahanına daxil edilmiş sualların mənimsənilməsinin nəticələri doktorantların elmi-tədqiqat və peşəkar fəaliyyətləri üçün həlledici əhəmiyyətə malikdir.

“Onkologiya” fənni üzrə fəlsəfə doktoru imtahanı tədris planında və təqvim tədris qrafikində müəyyən edilmiş müddətlərdə keçirilir.

“Onkologiya” fənni üzrə fəlsəfə doktoru imtahanı proqramında fəlsəfə doktoru imtahanının hədəfləri və məqsədləri, ona olan tələblər müəyyən edilmiş, fəlsəfə doktoru imtahanının məzmunu və qiymətləndirmə meyarları təsvir edilmişdir.

“Onkologiya” fənni fundamental elmi bazaya malik olan, elmi yaradıcılığın metodologiyası və müasir informasiya texnologiyaları barədə məlumatlı, xarici dillərin birini mükəmməl bilən, müstəqil elmi-tədqiqat və elmi-pedaqoji fəaliyyətlə məşğul olmağı bacaran və buna hazır olan şəxsiyyətin formalaşmasına imkan yaradır.

I BÖLMƏ. ELMİ İXTİSAS ÜZRƏ FƏLSƏFƏ DOKTORU

İMTAHANININ HƏDƏFLƏRİ VƏ MƏQSƏDLƏRİ

3223.01 – “Onkologiya” ixtisası üzrə doktoranturada təhsil alanların hazırlığının hədəfi tibb sahəsində ali ixtisaslı kadrlar hazırlanmasından, bu sahənin

elmi və elmi-pedaqoji kadrlarla, həmçinin tibbi tədqiqatın müasir elmi metodlarına yiyələnmiş, yüksək ixtisaslı mütəxəssislərlə təmin etməkdən, doktorantın elmi ixtisas fənlərinin öyrənilməsinin yekunlarına əsasən onun bacarıqlarının səviyyəsini aşkar etmək və qiymətləndirməkdən ibarətdir.

Tədqiqatın məzmunu – xəstə orqanizmin həyat fəaliyyətinin nəzəri əsaslarının tədqiqi, eksperimental modelləşdirmə şəraitində və klinik müşahidələr əsasında bədxassəli patoloji proseslərin, onkoloji xəstəliklərin, patoloji vəziyyətlərin epidemiologiyası, kanserogeneza, inkişaf mexanizmləri və proqnozların müəyyənəşdirilməsi, müasir diaqnostika və müalicə üsullarının işlənilib hazırlanması.

Tədqiqatın obyektı – müxtəlif bədxassəli şişlər və patoloji proseslər modelləşdirilmiş laborator heyvanlar və xəstələrdir. Patoloji proseslərin, xəstəliklərin əmələ gəlmə səbəblərinin və şəraitinin, inkişaf mexanizmlərinin eksperimental və klinik şəraitdə aparılan tədqiqatlar əsasında aydınlaşdırılması klinik tibbin inkişafına, yeni müalicə və profilaktika metodlarının işlənilib hazırlanmasına zəmin yaradır.

Elmi ixtisas üzrə fəlsəfə doktoru imtahanının hədəfi təhsil alanlar tərəfindən əsas ali təhsil proqramının – 3223.01 - “Onkologiya” istiqaməti üzrə doktoranturada elmi-pedaqoji kadrlar hazırlanması proqramının mənimsənilməsinin nəticələrinin Dövlət Ali Təhsil Standartlarının müvafiq tələblərinə nə dərəcədə uyğun olduğunu təyin etməkdir.

Elmi ixtisas üzrə fəlsəfə doktoru imtahanının məqsədləri:

– elmi ixtisas üzrə fəlsəfə doktoru imtahanına hazırlıq və fəlsəfə doktoru imtahanının verilməsi prosesində 3223.01 - “Onkologiya” hazırlıq istiqaməti üzrə Dövlət Ali Təhsil Standartlarının tələbləri (ali ixtisaslı kadrların hazırlıq səviyyəsi) və təhsil alanların ali təhsil proqramının - doktoranturada elmi-pedaqoji kadrların hazırlanması proqramının mənimsənilməsi prosesində əldə etdikləri faktiki bilik, bacarıq və vərdişlər arasında uyğunluğu təyin etmək;

– doktorantın bədxassəli patoloji proseslərin və onkoloji xəstəliklərin inkişaf mexanizminin, gedişinin və nəticəsinin ümumi qanunauyğunluqları, ayrı-ayrı

xəstəliklərin müalicəsi və profilaktikası prinsipləri haqqında elmi bilikləri nə dərəcədə mənimsədiyini aşkar etmək;

– doktorantın ümumi və onkoloji nozologiyaya aid olan məsələləri, tipik patoloji proseslərin etiologiyasını, patogenezi, ayrı-ayrı orqan və sistemlərin bədxassəli şişlərinin əsas formalarını, patoloji proseslərin və onkoloji xəstəliklərin profilaktikası, cərrahi, şüa, kimyəvi dərman terapiyası, kombinə və kompleks müalicəsi prinsiplərinin əsaslandırılması bacarığını qiymətləndirmək;

– doktorantın tədqiqat metodlarını müstəqil öyrənmək, xəstəliklərin modelinin yaradılması və eksperimental terapiyası məsələlərini, o cümlədən müasir elmi nailiyyətləri təhlil etmək və qiymətləndirmək, əldə olunan bilikləri Onkoloji klinikada və ambulator şəraitdə tətbiq etməyi bacarmaq; klinik təfəkkürün metodik və metodoloji əsaslarını hazırlamaq qabiliyyətini qiymətləndirmək.

II BÖLMƏ. FƏLSƏFƏ DOKTORU İMTAHANININ VERİLMƏSİ PROSESİNDƏ YOXLANAN BACARIQLAR

Doktorantura proqramının ixtisas fənni üzrə fəlsəfə doktoru imtahanı aşağıda sadalanan **bacarıqların** üzə çıxarılmasına yönəldilmişdir:

Universal bacarıqlar:

– müasir elmi nailiyyətləri təhlil etmək və qiymətləndirmək, tədqiqat və praktiki xarakterli məsələlərin həlli zamanı, o cümlədən fənlərarası sahələrdə yeni ideyalar irəli sürmək qabiliyyəti;

Ümumi peşəkar bacarıqlar:

– kliniki onkologiya sahəsində müasir tədqiqat metodlarından və informasiya texnologiyalarından istifadə etməklə müstəqil elmi-tədqiqat fəaliyyətini həyata keçirmək qabiliyyəti.

Peşəkar bacarıqlar:

– onkologiya sahəsində nəzəri və eksperimental tədqiqatların metodologiyasının mənimsənilməsi;

– elmi tədqiqatlarda onkologiyanın nəzəri əsaslarından və praktiki

vərdislərindən istifadə etmək qabiliyyəti.

Fəlsəfə doktoru imtahanında doktorant aşağıda sadalanan bilik, bacarıq və vərdislərini nümayiş etdirməlidir:

biliklər:

- ümumi və onkoloji nozologiya haqqında məlumat: səbəb və şərait amillərinin, həmçinin orqanizmin reaktivliyinin xəstəliklərin əmələ gəlməsində, inkişafında və nəticəsində rolu;

- tipik onkoloji proseslərin səbəbləri və inkişaf mexanizmləri, əlamətləri və müxtəlif xəstəliklərin inkişafı zamanı orqanizmə təsiri mexanizmi;

- orqan və sistemlərin tipik pozulmalarının səbəbləri, inkişaf mexanizmi və əsas əlamətləri;

- insanda tez-tez rast gəlinən onkoloji xəstəliklərin etiologiyası, patogenezi, əlamətləri və nəticələri, onların müasir diaqnostika və müalicə prinsipləri;

- patoloji proseslərin öyrənilməsində eksperimental metodun (heyvanlarda xəstəliklərin və patoloji proseslərin modelləşdirilməsi) əhəmiyyəti; onun imkanları, məhdudiyyətləri və perspektivləri;

- tibbin və səhiyyənin inkişafında onkologiyanın əhəmiyyəti, onun digər tibbi-bioloji və tibbi fənlərlə əlaqəsi.

bacarıqlar:

- klinik-laborator, eksperimental və digər müayinələrin onkoloji baxıdan təhlilini aparmaq;

- əldə olunan bilikləri elmi-tədqiqat fəaliyyətində tətbiq etmək;

- heyvanlar üzərində eksperimenti planlaşdırmaq və aparmaq (müvafiq qaydalara riayət etməklə), təcrübənin nəticələrini işləmək və təhlil etmək, patologiyanın klinik formalarını öyrənmək üçün eksperimentin əhəmiyyətini düzgün qiymətləndirmək;

- onkoloji xəstəliklərin inkişafında gedişində və nəticəsində tipik patoloji proseslərin rolunu qiymətləndirmək;

- qanın müayinəsinə və hemoqrama görə qan sistemi patologiyasının olmasını və onun tipik formalarını müəyyən etmək;

-sidiyin müayinəsinə və klirens-testlərə görə böyrəyin tipik pozulmalarının xüsusiyyətlərini müəyyən etmək;

- əldə olunmuş müayinələrin nəticəsinə görə bədxassəli şişlərin TNM sistemi ilə qiymətləndirmək;

- müasir diaqnostika üsullarının imkanlarından istifadə etməklə ayrı-ayrı orqanlarda ilkin patologiyanın regionar və uzaq yayılmaları – metastazverməni müəyyən etmək;

- bədxassəli şişlərin geniş yayılmış formalarında xəstəliyin epidemioloji xüsusiyyətlərini, o cümlədən yaş və cins nəzərə alınmaqla yanaşı gedən xəstəlikləri və ilkin ocağın və metastazların xüsusiyyətlərinə görə müasir müalicə (cərrahi, şüa terapiyası, kimyəvi dərman terapiyası, kompleks və kombinəolunmuş) prinsiplərini əsaslandırmaq.

vərdislər:

- müxtəlif ədəbiyyat mənbələri ilə işləmək, müvafiq problemlər üzrə informasiya axatırışıaparmaq;

- tədqiqat və praktiki xarakterli məsələlərin həlli zamanı, o cümlədən fənlərarası sahələrdə yaranan metodoloji problemləri təhlil etmək;

- müasir elmi nailiyyətləri, o cümlədən fənlərarası sahələrdə tədqiqat və praktiki xarakterli məsələlərin həlli üzrə fəaliyyətin nəticələrini tənqidi mövqedən təhlil etmək və qiymətləndirmək;

- müstəqil tədqiqat aparmaq qabiliyyəti;

- şifahi və yazılı nitqini məntiqi cəhətdən düzgün, əsaslandırılmış və aydın şəkildə qurmaq; fənlərarası qarşılıqlı təsiri həyata keçirmək, tədqiqat məsələlərinin həlli üçün perspektivli nəzəri-metodoloji və elmi-praktik yanaşmaları inkişaf etdirmək qabiliyyəti;

-tədqiqat işinin müxtəlif metodları;

-statistik göstəricilərin qiymətləndirilməsi metodikası, xronoloji təhlili metodları.

III BÖLMƏ. FƏLSƏFƏ DOKTORU İMTAHANI PROQRAMININ

MƏZMUNU

FƏSİL 1. ONKOLOGİYAYA GİRİŞ

Onkologiya fundamental elm və tədris fənni kimi. Onkologiyanın müasir tibb elmində yeri, vəzifələri və metodları. Onkologiyanın inkişafında eksperimentin əhəmiyyəti. Tibbi-bioloji eksperimentlərin aparılmasının ümumi prinsipləri və onların nəticələrinin təhlili. Modelləşmə, onun növləri, imkanları və məhdudiyyətləri. Onkoloji patoloji proseslərin müxtəlif formalarının və mühafizə-uyğunlaşma reaksiyalarının heyvanlar üzərində modelləşdirilməsi, müasir müalicə və müqayisəli təkamül metodunun əhəmiyyəti. Heyvanlar üzərində eksperimentlərin aparılmasının mənəvi-etik aspektləri. Onkoloji xəstəliklərin öyrənilməsində və yeni müalicə üsullarının işlənilib hazırlanmasında eksperimental onkologiyanın əhəmiyyətli rolu.

FƏSİL 2. ÜMUMİ NOZOLOGİYA

Xəstəlik haqqında təlim. Xəstəliyin mənşəyinin qnoseoloji (fəlsəfi) və tibbi aspektləri. Xəstəlik, zədələnmə və mühafizə-uyğunlaşma proseslərinin dialektik vəhdəti kimi. Bədxassəli şişlərin bioloji xassələri, morfologiyası, nomenklatura və təsnifatı, böyümənin nisbi avtonomluğu. Anaplaziya və ya şiş hüceyrələrinin davamlı dideferensiasiyası. Atipizm (morfoloji, funksional, infiltrativ və ya invaziv böyümə, metastazvermə). “Norma”, “sağlamlıq” və “xəstəlik” haqqında anlayış. Onkoloji xəstəliklərin təsnifatının prinsipləri. Xəstəliyin mərhələləri. Şişöünü vəziyyət haqqında anlayış və xəstəliyin nəticələri. Sağalma, uzunmüddətli remissiya, xəstənin həyat keyfiyyətinin yaxşılaşdırılması, residivləri, metastazvermə və ağırlaşmaları. Terminal vəziyyət, onun mərhələləri. Ölüm. Reanimasiyanın patofizioloji əsasları və sosial-deontoloji aspektləri. Palliativ müalicə və yardım.

2.1. Ümumi etiologiya və ümumi patogenezi

Bədxassəli şişlərin epidemiologiyası – təsviri və analitik epidemiologiya, ekstensivlik və intensivlik göstəriciləri, bədxassəli şişlərin yayılmasına təsir edən faktorlar, dünyada və Azərbaycanda bədxassəli şişlərin yayılması haqqında ümumi məlumat. Bədxassəli şişlərin profilaktikası – I, II və III. Skrining. Bədxassəli şişlərin etiologiyası və patogenezi.

Ümumi etiologiya. Səbəb və şərait amillərinin xəstəliyin inkişafında rolu, onların dialektik qarşılıqlı münasibətləri. Xəstəliyin yaranma səbəbləri (daxili və xarici səbəblər). Ümumi etiologiyanın ekoloji aspektləri. Xəstəliyin müalicə və profilaktikasında etiotrop prinsip. Ümumi patogenezi. Zədələnmələr patogenezin başlanğıc mərhələsi kimi. Zədələnmənin səviyyələri: submolekulyar, molekulyar, hüceyrəaltı, hüceyrə, toxuma, orqan, bütün orqanizm səviyyəsində. Xəstəliyin patogenezinə funksional və struktur dəyişikliklərin qarşılıqlı əlaqəsi və vəhdəti. Patogenezdə səbəb-nəticə əlaqələri, birincili və ikincili zədələnmələr. Zədələnmənin lokalizasiyası və yayılması. Zədələnmənin yerli və ümumi təzahürləri. Patogenezdə əsas mərhələ və qüsurlu dövrən. Orqanizmin müdafiə və kompensator reaksiyaları.

2.2. Xarici və daxili amillərin xəstəliklərin əmələ gəlməsində rolu

Kanserojen maddələr və onların şişəmələgəlmə prosesində rolu. Kimyəvi, fiziki və bioloji kanserojenlər. Ekzogen və endogen kanserojen maddələr. Kanserojenezin mərhələləri.

2.3. Orqanizmin reaktivliyinin patologiyada rolu

Şişəleyhinə rezistentlik və immunitet. Qeyri-spesifik rezistentlik və immunitet reaktivlik. Anti-kanserojen, anti-transfarmasiyon və anti-selulyar mexanizmlər. Humoral və hüceyrə immuniteti. Orqanizmin reaktivliyi, onun növləri. Reaktivlik və rezistentlik. Reaktivliyi müəyyən edən amillər. İmmunoloji reaktivlik və qeyri-spesifik rezistentlik. Xarici və daxili mühit amillərinin orqanizmin reaktivliyinə təsiri. Sosial amillərin orqanizmin reaktivliyinə təsiri. Patoloji reaktivlik. Fərdi və

qrup reaktivliyinin məqsədyönlü dəyişdirilməsinin xəstəliklərin müalicə və profilaktikasında rolu.

IV BÖLMƏ. Tədris-metodik və informasiya təminatı

1. Bədxassəli şişlərin etiologiyası və patogenezi. Kanseroqenez

Kanseroqen amillər (fiziki, kimyəvi, bioloji). Fiziki kanseroqenez (ionlaşdırıcı şüalar, ultrabənövşəyi şüalar, mexaniki və termiki amillər). Kimyəvi kanseroqenez (polisiklik aromatik karbohidrogenlər, nitrozaminlər, aromatik aminlər və amidlər aflotoksinlər). Bioloji kanseroqenlər (DNT – və RNT – tərkibli viruslar). Kanseroqenezin mərhələ və mexanizmləri. Bədxassəli şişlərin patogenezi.

2. Onkoloji xidmətin təşkili. Onkoloji tibb müəssisələri. Dispanserizasiya. Klinik qruplar. Onkologiyada deontologiya

Azərbaycanda onkoloji xidmətin strukturu və əhaliyə onkoloji yardımın təşkili haqqında məlumat. Onkoloji xidmətin qeydiyyat sənədləri: “Dispanser müşahidənin nəzarət vərəqəsi (onko)” (030-6/u №-li forma), “Həyatında ilk dəfə bədxassəli şiş diaqnozu qoyulmuş xəstə barədə bildiriş vərəqəsi” (090/u №-li forma), “Bədxassəli şişi olan xəstənin tinni vərəqəsi” (025/u №-li forma), “Gecikmiş formalı bədxassəli şiş aşkar olunarkən tərtib edilən protokol” (027-2/u №-li forma), “Bədxassəli şiş olan xəstəyə haqqında hesabat” (7/u №-li forma), “Dispanser müşahidəsi vərəqəsinə əlavə edilən nəzarət talonu (onko)” (030-5/u №-li forma).

Onkoloji xəstələrin klinik qrupları. Milli Onkologiya Mərkəzi, ATU-nun Onkoloji klnikası, rayonlararası onkoloji dispanserlər, onkoloji kabinetlər haqqında məlumat, vəzifələri. Onkologiyada deontologiya.

3. Bədxassəli şişlərin epidemiologiyası və profilaktikası

Deskriptiv və analitik epedemiologiya haqqında məlumat. Ekstensivlik, intensivlik və standartlaşdırılmış xəstələnmə göstəriciləri. Bədxassəli şişlərin yayılması xüsusiyyətləri. Azərbaycanda əhəlinin bədxassəli şişlərlə xəstələnməsi. Bədxassəli şişlərin profilaktikası (birincili və ikincili profilaktika tədbirləri). Profilaktik müayinələr (kütləvi, fərdi, kompleks, məqsədli). Skrining.

4. Bədxassəli şişlərin patoloji anatomiyası, böyümə formaları. Residiv və metastazvermə. Şişlərin nomenklaturası və təsnifatı

Şiş əmələgəlmə prosesi – protoonkogenlər və onkogenlər, antionkogenlər, mutasiya, şiş klonları və təsnifatı. Uni- və mutisentrik inkişaf, residivvermə,

metastazvermə. Şişlərin nomenklaturası və təsnifatı, TNM sistemi üzrə Beynəlxalq təsnifat.

5. Bədxassəli şişlərin diaqnostika üsulları

Klinik müayinə (subyektiv – şikayətlər, xəstəliyin anamnezi, həyat anamnezi. obyektiv – inspeksiya, palpasiya, perkusiya, alskultasiya). Rentgenoloji (skopiya, qrafiya və kontrastlı müayinə, KT), radioizotop müayinə, MRT, PET KT, PET MRT, endoskopik müayinə, morfoloji müayinə, laborator müayinələr.

6. Bədxassəli şişlərin müalicə üsulları. Cərrahi müalicə

Cərrahi müalicə üsulu: diaqnostik və müalicəvi cərrahi əməliyyatlar. Müalicəvi cərrahi əməliyyatların növləri (radikal, palliativ və simptomatik). Radikal cərrahi əməliyyatların növləri (standart, genişləndirilmiş, kombinəedilmiş). Ablastika və antiblastika anlayışı.

7. Bədxassəli şişlərin şüa müalicəsi

Sərbəst şüa müalicəsi, simptomatik şüa müalicəsi, əməliyyatönu və sonrakı şüa müalicəsi, interoperation şüa müalicəsi, şüalanmanın bioloji effekti və təsir mexanizmi. Distansion və kontakt şüalanma. Şüalanmanın doza və rejmləri. Şüa reaksiyaları və ağırlaşmaları. Profilaktika və müalicəsi.

8. Bədxassəli şişlərin kimyəvi dərman terapiyası

Sərbəst, neoadyuvant və adyuvant kimyəvi müalicə. Target terapiya. Dərman preparatlarının növləri (alkilləşdirici birləşmələr, antimetabolitlər, şiş əleyhinə antibiotiklər, fermentlər, hormonlar və antihormonlar). Kimyəvi preparatları yeridilmə yolları (sistem, regionar – infuziya və perfuziya. boşluqdaxili). Mono- və polikimyəvi terapiya. Kombinəolunmuş və kompleks müalicə üsulları. Hormonal və antihormonal müalicə. İmmunoterapiya və digər müalicə üsulları. Palliativ yardım haqqında anlayış, sarğı otaqları və hospis. Hospis haqqında məlumat. Ağırlaşmaları və müalicəsi.

9. Qalxanabənzər vəzin xərçənginin epidemiologiyası, etiologiyası, patogenezi, patoloji-anatomik xarakteristikası, histoloji quruluşu, təsnifatı, klinikası, diaqnostikası və müalicəsi.

Qalxanabənzər vəzi xərçəngi etiologiyası və patogenezi. Şişönu xəstəliklər. Histoloji təsnifatı: epitelial, qeyri-epitelial, qarışıq, ikincili, təsnif edilməyən şişlər, şişəbənzər zədələnmələr. Metastazvermə xüsusiyyətləri: limfogen, hematogen.

Klinikası: klinik formaları. Diaqnostikası: fizikal müayinə, sitoloji müayinə, radioizotopla müayinə, ultrasəs müayinəsi, arterioqrafiya, limfoqrafiya və diferensial diaqnostikası: düyünlü ur; adenoma; tireoidit və strumitlər, De Kerven

tireoiditi, Haşimoto və Ritel tireoiditləri, LQM-lə. Şiş prosesinin mərhələləri: TNM sisteminə və mərhələlərə görə təsnifatı. Birincili şişin və regionar metastazların müalicəsi: cərrahi, şüa, hormonal, kimyəvi müalicə üsulları. Müalicənin nəticələri və proqnozu.

10. Alt dodaq xərçəngi

Dodaqların xərçənginin epidemiologiyası, etiologiyası və patogenezi. Şişönu xəstəliklər: obliqat – Bouen xəstəliyi; məhdud hiperkeratoz, Manqanotti xeyliti; fakültativ – verrukoz leykoplagiya, keratoakantoma, papilloma, xoralar, şatlar və qırmızı qurd eşənəyi, şüalanmadan sonrakı xeylit. Mikroskopik quruluşu: yastı hüceyrəli buynuzlaşan, buynuzlaşmayan. Böyüməsi və yayılması: regionar və uzaq metastazlar. Klinikası: klinik növləri – ekzofit, papilyar, funqoz, endofit – xoralı, infiltrativ. İnkişaf dövrləri: başlanğıc, gecikmiş. Şiş prosesinin mərhələləri: TNM sistemi və mərhələlərə görə təsnifatı. Diaqnostikası: vizual müayinə, stomatoskopiya, xeyloskopiya, morfoloji müayinə; diferensial diaqnostikası: keratoakantoma, Manqanotti xeyliti, sifilitik xora, vərəm qranuleması. Birincili şişin və regionar metastazların müalicəsi. Birincili şişin müalicəsi: cərrahi, şüa (toxumadaxili və ya yaxın fokuslu rentgenoterapiya). Regionar metastazların müalicəsi – Vanax əməliyyatı; şüa müalicəsi – yaxın fokuslu qammaterapiya, müştərək şüa müalicəsi; kombinə edilmiş müalicə. Müalicənin nəticələri və proqnozu.

11. Ağız boşluğu selikli qışasının və dilin xərçəngi

Ağız boşluğu selikli qışasının xərçənginin epidemiologiyası, etiologiyası və patogenezi. Şişönu xəstəliklər: obliqat – Bouen xəstəliyi; məhdud hiperkeratoz, manqanotti stomatiti, fakültativ – verrukoz leykoplagiya, keratoakantoma, papilloma, qırmızı qurd eşənəyi və qırmızı yastı dərmrovun eroziv-xoralı və hiperkeratotik növləri, şüalanmadan sonrakı stomatit. Histoloji təsnifatı: çoxqatlı yastı epitel, vəzi epiteli, yumşaq toxuma, naməlum mənşəli, təsnifat edilməyən şişlər, şişəbənzər vəziyyətlər. Metastazvermə xüsusiyyətləri: regionar, uzaq. Klinikası: klinik növləri – ekzofit, endofit. İnkişaf dövrləri: başlanğıc, gecikmiş. Diaqnostikası: anamnez, vizual müayinə, morfoloji müayinə, əlavə müayinə metodları, rentgenoloji, USM, diferensial diaqnostikası, kişik ağız suyu vəzilərindən inkişaf edən şişlər, iltihabi proseslər, sifilis, vərəm, dil kökünün uru ilə. Şiş prosesinin mərhələləri: TNM sistemi və mərhələlərə görə təsnifatı. Şiş prosesinin və regionar metastazların müalicəsi: cərrahi, şüa – distansion qamma-

terapiya, kombinədilmiş (şüa + cərrahi), kompleks, kriogen müalicə. Müalicənin nəticələri və proqnozu.

12. Dəri xərçənginin epidemiologiyası, etiologiyası, patogenezi, profilaktikası, patoloji-anatomik xarakteristikası, histoloji quruluşu, təsnifatı, klinikası, diaqnostikası və müalicəsi.

Epidemiologiyası, etiologiyası və patogenezi. Şişönü xəstəlikləri: obliqat – piamentlu kserodermiya, Bouen xəstəliyi, Pecet xəstəliyi, keyr eritroplaziyası, fakültativ – gecikmiş şüa xoraları, keratozlar, vərəm, qurd eşənəyi, epidermal və dermoid kistalar və s. Histoloji təsnifatı: bazalhüceyrəli, yastıhüceyrəli. Metastazvermə xüsusiyyətləri: regional, uzaq.

Klinikası: klinik növləri – səthi, infiltrativ-dərinə yayılan; papillyar; inkişaf dövrləri – başlanğıc, gecikmiş. Diaqnotikası: vizual, morfoloji müayinə, əlavə müayinə metodları – rentgenoloji, USM, KT; differensial diaqnostikası: dərinin göbələk xəstəlikləri, ekzema və psoriazla. Şiş proseslərinin mərhələləri: TNM sistemi və mərhələlərə görə təsnifatı. Birincili şişin və regional metastazların müalicəsi: şüa müalicəsi – yaxın fokuslu rentgenoterapiya; cərrahi; kombiədilmiş: distansion qamma-terapiya + cərrahi, kriogen, kimyəvi dərman terapiyası: regional və sistem kimyəvi terapiya şəklində. Müalicənin nəticələri və proqnozu.

13. Dəri melanomasının epidemiologiyası, etiologiyası (piqment nevusları), patogenezi, profilaktikası, patoloji-anatomik xarakteristikası, təsnifatı, klinikası, diaqnostikası və müalicəsi.

Epidemiologiyası: xəstələnmə və ölüm. Etiologiyası və patogenezi. Şişönü xəstəlikləri, patoloji anatomik xarakteristikası.

Klinik formaları, TNM təsnifatı, diaqnostikası, müalicəsi – cərrahi, şüa terapiyası, kimyəvi dərman terapiyası. Müalicənin nəticələri və proqnozu.

14. Ağciyər xərçənginin epidemiologiyası, etiologiyası, patogenezi, profilaktikası, patoloji-anatomik xarakteristikası, histoloji quruluşu, təsnifatı, klinikası, diaqnostikası və müalicəsi

Ağciyər xərçəngi epidemiologiyası, Azərbaycanda epidemioloji xüsusiyyətləri. Xəstələnmə və ölüm. Etiologiyası və patogenezi. Şişönü vəziyyətlər xəstəlikləri.

Klinik-anatomik təsnifatı:

1) mərkəzi xərçəng:

a) endobronxial; b) peribronxial düyünlü; c) peribronxial şaxələnmiş.

2) periferik xərçəng:

a) dairəvi; b) pnevmoniyabənzər; c) Penkost xərçəngi.

3) atipik formalar:

a) mediastenal; b) ağciyər karsinomatozu; c) beyin; ç) sümük; d) qaraciyər və başqa formalar.

Histoloji təsnifatı: yastıhüceyrəli xərçəng, adenokarsinoma, xırdahüceyrəli xərçəng, irihüceyrəli xərçəng, qarışıq xərçəng, karsinoid şişi, bronx vəzilərinin xərçəngi və s.

Metastazvermə xüsusiyyətləri: limfogen, hematogen.

Klinikası: ilkin və ya yerli simptomlar; ikincili simptomlar; ümumi simptomlar. Diaqnostikası: anamnez, obyektiv, laborator və rentgenoloji müayinələr; KT, MRT, bronxoqrafiya, bronxoskopiya, morfoloji müayinə; əlavə müayinə metodları, diferensial diaqnostikası: limfoqranulematoz, tuberkuloma, ocaqlı pnevmoniya və s. Birincili şişin və regionar metastazların müalicəsi: cərrahi, radikal və palliativ şüa müalicəsi, kombinəedilmiş müalicə - cərrahi və şüa müalicəsi, kimyəvi dərman müalicəsi.

Müalicənin nəticələri və proqnozu.

15. Süd vəzisinin şişönu xəstəlikləri

Şişönu xəstəliklər: epitelial şişlər (axardaxili papilloma, gilənin adenoması, süd vəzisinin adenoması), qarışıq şişlər (fibroadenoma, filloid fibroadenoma), klassifikasiya olunmayan şişlər – süd vəzisinin displaziyaları, düyünlü və diffuz mastopatiyalar. Mastozlar (osteoxondroz, miozit və pleksitlə əlaqədar). Diaqnostikası: subyektiv müayinə; obyektiv müayinə; instrumental diaqnostika: USM, mammoqrafiya, morfoloji müayinə (sitoloji, histoloji, tru-cut biopsiya); diferensial diaqnostikası: düyünlü mastopatiyalar, xoşxassəli şişlər, lipoma, irinli mastit, qranulematoz mastit, spesifik qranuleomalar, süd vəzisinin sistem zədələnmələri – LQM və limfosarkoma ilə.

16. Süd vəzisi xərçənginin epidemiologiyası, etiologiyası, patogenezi, profilaktikası, patoloji-anatomik xarakteristikası, histoloji quruluşu, təsnifatı, klinikası, diaqnostikası və müalicəsi

Epidemiologiyası, etiologiyası və patogenezi. Şişönu xəstəliklər: diffuz və düyünlü mastopatiyalar; xoşxassəli şişlər – adenoma; fibroadenoma, filloid fibroadenoma, süd vəzisinin axardaxili papilloması, ginekomastiya. Kişilərdə döş vəzi xərçənginin xüsusiyyətləri. Histoloji təsnifatı; a) süd vəzisinin xoşxassəli displaziyaları; b) xoşxassəli şişlər; c) karsinoma; qeyri-invaziv, infiltrasiya etməyən karsinoma (axacaqdaxili in-situ, paycıq in-situ); invaziv, infiltrasiyaedici karsinoma; axacaqdaxili karsinoma, paycıq karsinoma, papilyar karsinoma,

medulyar karsinoma, tubulyar karsinoma, adenosistoz karsinoma, sekretor karsinoma, apakrin karsinoma, metaplaziyalı karsinoma; xüsusi formalar: Pecet xərçəngi, iltihabi xərçəng.

Metastazvermə xüsusiyyətləri: regional, uzaq metastazlar.

Klinikası: klinik formaları: düyünlü; diffuz: ödemli-infiltrativ, mastitəbənzər, qızılyeləbənzər və pansir formaları; Pecet xərçəngi: ekzemayabənzər, psoriazabənzər, xoralı forma, şiş forması. Diaqnostikası: subyektiv müayinə; obyektiv müayinə: USM, mammoqrafiya, MRT, morfoloji müayinə (sitoloji, histoloji, tru-cut biopsiya), şişin resoptor statusunun təyini və onun müalicə taktikasının seçimində əhəmiyyəti; diferensial diaqnostikası: düyünlü mastopatiyalar, xoşxassəli şişlər, lipoma, irinli mastit, qranulematoz mastit, spesifik qranuleomalar, süd vəzisinin sistem zədələnmələri – LQM və limfosarkoma ilə. Şiş prosesinin mərhələləri: TNM sistemi və mərhələlər üzrə təsnifatı. Birincili şişin və regional metastazların müalicəsi: cərrahi müalicə, kombinəedilmiş müalicə (cərrahi müalicə + şüa müalicəsi (kimyəvi terapiya) və ya əməliyyatönü distansion qammaterapiya (kimyəvi terapiya) + cərrahi müalicə, kompleks müalicə: cərrahi müalicə + şüa müalicəsi + dərman müalicəsi; hormonal və antihormonal müalicə; immunoterapiya, süd vəzi xərçəngində orqansaxlayıcı əməliyyatlar; gecikmiş süd vəzi xərçənginin müalicə taktikası; kişilərdə döş vəzi xərçənginin müalicə xüsusiyyətləri. Müalicənin nəticələri və proqnozu.

17. Qida borusu xərçənginin epidemiologiyası, etiologiyası, patogenezi, profilaktikası, patoloji-anatomik xarakteristikası, histoloji quruluşu, təsnifatı, klinikası, diaqnostikası və müalicəsi

Epidemiologiyası, etiologiyası və patogenezi. Şişönü xəstəliklər: xroniki ezofagit, travmalar və xroniki iltihabi proseslər və b. Makroskopik quruluşu: endofit, selikaltı və ya infiltrasiyalı, ekzofit – xoralı, nəlbəkişəkilli, papillomatoz xərçəng. Histoloji quruluşu: yastıhüceyrəli epitel xərçəngi – buynuzlaşan və buynuzlaşmayan; bazal hüceyrəli və vəzi epiteli xərçəng. Metastazvermə xüsusiyyətləri – regional və hematogen.

Klinikası, ilkin yerli simptomlar: prosesin qonşu orqan və ya toxumalara yayılması ilə əlaqədar əmələ gələn ikincili simptomlar; ümumi simptomlar; ağırlaşmalar. İnkişaf dövrləri: başlanğıc və gecikmiş. Diaqnostikası: anamnez, obyektiv müayinə, rentgenoloji və endoskopik müayinələr, USM, KT, morfoloji müayinə və differensial diaqnostikası, qida borusunun xroniki iltihab prosesləri və xoşxassəli şişlər ilə. Şiş prosesinin mərhələləri: TNM sisteminə və mərhələlərə

görə təsnifatı. Birincili şişin müalicəsi – cərrahi müalicə, radikal və palliativ şüa müalicəsi, distansion qamma-terapiya, kombinəedilmiş müalicə, cərrahi müalicə + şüa müalicəsi və ya əməliyyatşnüşü şüa müalicəsi + cərrahi müalicə, kimyəvi müalicə. Müalicənin nəticələri və proqnozu.

18. Mədə xərçənginin epidemiologiyası, etiologiyası, patogenezi, profilaktikası, patoloji-anatomik xarakteristikası, histoloji quruluşu, təsnifatı, klinikası, diaqnostikası və müalicəsi

Epidemiologiyası, etiologiyası və patogenezi. Şişönü xəstəliklər: xroniki qastrit, mədə polipi və polipozu, mədə xorası xəstəliyi, bədxassəli anemiya, Menetriye xəstəliyi, atrofik qastrik və s. ilə. Makroskopik quruluşuna görə Borman təsnifatı, erkən (səthi) xərçəngin formaları, Lauren təsnifatına görə histoloji tiplər. Histoloji təsnifatı –adenokarsinoma, yastıhüceyrəli xərçəng, yastıhüceyrəli- vəzili xərçəng, diferensiasiya olunmamış xərçəng və təsnif edilməyən xərçəng. Böyüməsi və yayılması – regionar və uzaq metastazlar. Şiş prosesinin mərhələləri: TNM sisteminə və mərhələlərə görə təsnifatı.

Klinikası: mədənin ayrı-ayrı şöbələrinin xərçənginin klinikası və “kiçik əlamətlər” sindromu. İnkişaf dövrləri – başlanğıc və gecikmiş; mədənin xərçənginin ağırlaşmaları. Diaqnostikası: anamnez, obyektiv müayinə, laborator və rentgenoloji müayinələr, endoskopik müayinə, USM, morfoloji müayinə və diferensial diaqnostikası, mədənin şişönü xəstəlikləri ilə. Birincili şişin və regionar metastazların müalicəsi – cərrahi müalicə, radikal və palliativ, kombinəedilmiş müalicə, kimyəvi müalicə. Müalicənin nəticələri və proqnozu.

19. Yoğun bağırsağ xərçənginin epidemiologiyası, etiologiyası, patogenezi, profilaktikası, patoloji-anatomik xarakteristikası, histoloji quruluşu, təsnifatı, klinikası, diaqnostikası və müalicəsi

Epidemiologiyası, etiologiyası və patogenezi. Şişönü xəstəliklər: yoğun bağırsağın polipləri, qeyri-spesifik xorali kolit, Kron xəstəliyi və s.; genetik sindromlar: diffuz ailəvi polipoz, Qardner sindromu, Peyts-Yegers sindromu, Turko sindromu, Konkayt-Kenede sindromu, Linç sindromu. Makroskopik quruluşu – ekzofit (polipəbənzər, düyünlü, xovlu - papillyar), endofit (diffuz–infiltrativ, xorali–infiltrativ, sirkulyar–strikturaedici). Histoloji quruluşu: adenokarsinoma, selikli adenokarsinoma, üzüyəbənzər– hüceyrəli xərçəng, yastıhüceyrəli xərçəng, vəzili–yastıhüceyrəli xərçəng, differensiasiya olunmamış xərçəng, təsnif olunmayan xərçəng.Şiş prosesinin mərhələləri: TNM sisteminə və

mərhələlərə görə təsnifatı, Dyuks təsnifatı, Dyuks təsnifatının Astlerr-Koller modifikasiyası; anal kanal xərçənginin TNM təsnifatı.

Klinikası. Klinik simptomlar; klinik formaları: toksiko-anemik, enterokolitik, dispeptik, obturasion, psevdointihabi formalar, şiş forması. İnkişaf dövrləri – başlanğıc və gecikmiş, fəsadlar. Diaqnostikası: anamnez, obyektiv, rentgenoloji müayinələr, irriqoskopiya, rektoromanoskopiya, kolonoskopiya, histoloji müayinə, USM, laborator müayinələr. Differensial diaqnostika: babasil, düz bağırsaq çatları, dizenteriya, polip, xoralı proktitlər və şişönu xəstəliklər. Birincili şişin və regionar metastazların müalicəsi – cərrahi müalicə, radikal və palliativ, kombinəedilmiş müalicə: əməliyyatönu şüa müalicəsi + cərrahi müalicə, kimyəvi müalicə. Müalicənin nəticələri və proqnozu.

20. Qaraciyər xərçənginin epidemiologiyası, etiologiyası, patogenezi, profilaktikası, patoloji-anatomik xarakteristikası, histoloji quruluşu, təsnifatı, klinikası, diaqnostikası və müalicəsi

Epidemiologiyası, Azərbaycanda epidemioloji xüsusiyyətləri. Xəstələnmə və ölüm. Etiologiyası və patogenezi. Qaraciyər xərçənginin patoloji-anatomik xarakteristikası – düyünlü, massiv, diffuz və sirroz xərçəng. Mikroskopik quruluşu – hepatosellulyar, xolangiosellulyar, qarışıq hepatoxolangiosellulyar xərçəng, hepatoblastoma, öd axacaqlarının sistoadenomakarsinoması, anaplastik və s. Metastazvermə xüsusiyyətləri – regionar və uzaq metastazlar. Şiş prosesinin mərhələləri: TNM sistemi üzrə və mərhələlərə görə təsnifat.

Klinikası. Klinik formaları: hepatomeqalik, sirrozlu, sarıqlı, qızdırmalı, kəskin abdominal, assitik və metastatik forma. İnkişaf dövrləri – başlanğıc və gecikmiş. Diaqnostikası – anamnez, obyektiv, rentgenoloji müayinələr, radioizotop, USM, KT, MRT və morfoloji, laparoskopiya, angiografiya, laborator müayinələr. Differensial diaqnostika: virus hepatiti, kəskin piy distrofiyası, xroniki hepatit, sirroz, parazitar xəstəliklər. Birincili şişin və regionar metastazların müalicəsi – cərrahi müalicə, radikal, palliativ, lokal abalasiya üsulları, xüsusi qaraciyər arteriyasının embolizasiyası, şüa müalicəsi, kimyəvi dərman müalicəsi. Müalicənin nəticələri və proqnozu.

21. Mədəaltı vəzi xərçənginin epidemiologiyası, etiologiyası, patogenezi, profilaktikası, patoloji-anatomik xarakteristikası, histoloji quruluşu, təsnifatı, klinikası, diaqnostikası və müalicəsi

Epidemiologiyası: xəstələnmə, etiologiyası, profilaktikası, patoloji-anatomik xarakteristikası, böyümə forması (düyünlü və diffuz), histoloji quruluşu, böyüməsi və yayılması, TNM sistemi üzrə təsnifatı.

Klinikası: klinik simptomlar. Diaqnostikası – anamnez, fizikal müayinə, USM, rentgenoloji müayinələr, duodenoskopiya, KT, MRT, endoskopik retrograd xolangiopankreatografiya, transhepatik xolangioqrafiya, laparoskopiya, morfoloji müayinə, laborator müayinələr. Differensial diaqnostikası, müalicəsi, cərrahi müalicə üsulları (Whipple əməliyyatı), kimyəvi terapiya, kompleks müalicə. Müalicənin nəticələri və proqnozu.

22. Yumşaq toxumaların sarkomalarının epidemiologiyası, etiologiyası, profilaktikası, patoloji-anatomik xarakteristikası, histoloji quruluşu, təsnifatı, klinikası, diaqnostikası və müalicəsi

Epidemiologiyası, etiologiyası və patogenezi. Patoloji-anatomik xarakteristikası. Yumşaq toxuma şişlərinin təsnifatı: mezenximal şişlər (fibroz toxuma şişləri, selik əmələ gətirən şişlər, piy toxuması şişləri, əzələ toxuması şişləri, damar şişləri, oynaqqların, vətər yataqlarının və oynaq kisələrinin şişləri); sinir toxuması və onun qışalarının şişləri. Böyümə və metastazvermə xüsusiyyətləri – regionar və uzaq metastazlar. Şiş prosesinin mərhələləri: TNM sistemi üzrə və mərhələlərə görə təsnifat.

Klinik gedişi və inkişaf dövrləri. Diaqnostikası, sorğu, baxış, palpasiya, rentgenoloji müayinə, angioqrafiya, USM, KT, MRT, morfoloji müayinə üsulları. Differensial diaqnostika: yumşaq toxumaların xoşxassəli şişləri, posttravmatik və iltihabi prosesləri ilə. Müalicə üsulları: cərrahi müalicə, kombinə edilmiş müalicə, regionar kimyəvi dərman terapiyası + cərrahi əməliyyat, şüa müalicəsi + cərrahi əməliyyat, kompleks müalicə, kimyəvi müalicə + cərrahi əməliyyat + şüa müalicəsi, neoadyuvant və adyuvant müalicə. Müalicənin nəticələri və proqnozu.

34. Sümük şişləri. Təsnifatı. Sümük sarkomalarının epidemiologiyası, etiologiyası, patoloji-anatomik xarakteristikası, histoloji quruluşu, klinikası, diaqnostikası və müalicəsi

Epidemiologiyası, etiologiyası və patogenezi. Şişönü xəstəlikləri: osteoxondroma, fibroz displaziya, xondroma, deformasiyaedici osteodistrofiya (Pecet xəstəliyi) və s. Histoloji təsnifatı – sümük əmələ gətirən şişlər, qığırdaq əmələ gətirən şişlər, nəhəng hüceyrəli şiş, sümük ilişi şişləri, damar şişləri, sümüyün fibroplastik və fibrohistiositar şişləri, lipogen şişlər, meogen şişlər, xordal şişlər, sümüyün periferik sümüklərinin şişləri, PNET qrupun şişləri və s.

Metastazvermə xüsusiyyətləri – regionar və uzaq metastazlar. Şiş prosesinin mərhələləri: TNM sistemi üzrə və mərhələlərə görə təsnifat.

Klinikası. Ən çox təsadüf edilən bədxassəli sümük şişləri – osteogen sarkoma, Yuinq sarkoması, parostal sarkoma, xondrosarkoma. Diaqnostikası – sorğu, baxış, rentgenoloji, KT, MRT müayinələri, morfoloji müayinə, angioqrafiya, radioizotop müayinə, laborator müayinələr. Differensial diaqnostikası: xroniki osteomielit, sümüyün xoşxassəli şişləri və şişəbənzər zədələnmələri ilə. Müalicə üsulları – cərrahi (şikəstedici və ətrafsaxlayıcı əməliyyatlar), kombinəedilmiş müalicə, kompleks müalicə, neoadyuvant və adyuvant müalicə üsulları, regionar kimyəvi dərman müalicəsi. Müalicənin nəticələri və proqnozu.

36. Hockin limfoması

Epidemiologiyası, etiologiyası və patogenezi (Epşteyn-Barr virusunun etioloji rolu). Patoloji-anatomik xarakteristikası: Rid-Şternberq hüceyrələrin aşkarlanması. Histoloji quruluşu: Ray təsnifatı (limfoid toxumanın üstünlüyü, nodulyar skleroz, qarışıq-hüceyrəli variant, limfoid toxumanın üzülməsi). Şiş prosesinin mərhələləri: Ann-Arbor təsnifatı, Kotsvold təsnifatı.

Klinikası: yerli və ümumi simptomlar, ağırlaşmalar. Diaqnostikası: anamnez, baxış, morfoloji müayinə (sitoloji və histoloji müayinələr), rentgenoloji müayinə, USM, KT, MRT, laborator müayinələrə qanın ümumi analizi, limfoqrafiya, radioizotop müayinəsi. Diferensial diaqnostikası: leykozlar, qeyri- spesifik limfadenitlər, spesifik limfadenitlər, metastatik limfa düyünlər, infeksiya xəstəlikləri). Müalicəsi: polikimyəvi terapiya, şüa müalicəsi, sümük iliynin transplantasiyası, immunoterapiya. Müxtəlif proqnostik qruplarda müalicənin xüsusiyyətləri. Müalicənin nəticələri və proqnozu.

MINIMUM PROqram ÜZRƏ NAMİZƏD İMTAHANINDAN KEÇMƏK ÜÇÜN BİLETİN NÜMUNƏSİ

Azərbaycan Səhiyyə Nazirliyinin Azərbaycan Tibb Universiteti

İxtisas 3223.01 Onkologiya

X №-li İMTAHAN BİLETİ (*Namizəd imtahanın 1-ci hissəsi*)

1. Bədxassəli şişlərin etiologiyası və patogenezi. Kanseroqenez.
2. Osteogen və Yuinq sarkoması. Histoloji quruluşu, klinikası, diaqnostikası və müalicəsi.
3. Limfoqranulematozun klinik mərhələləri və proqnostik amilləri, klinikası, diaqnostikası və müalicəsi.

4.3. İxtisas üzrə namizəd imtahanının əlavə proqramı

3223.01 Onkologiya

İxtisas bölməsinin adı

Bölmənin məzmunu

Bölmə 1. Ümumi hissə

Mövzu 1.1 Həkim işinin hüquqi əsasları. Etika və deontologiya məsələləri. Səhiyyə sahəsində qanunvericiliyin əsasları. Azərbaycan Respublikasının Konstitusiyası, maddə 39, 41 və 78 Əhalinin sağlamlığının qorunması haqqında Azərbaycan Respublikasının qanunu və ona edilmiş dəyişikliklər, onkoloji yardım haqqında Azərbaycan Respublikasının qanunu. Tibbi xidmətin göstərilməsini, tibb işçilərinin və xəstələrin hüquq və vəzifələrini tənzimləyən digər qanunlar, əsasnamələr, sərəncamlar və əmrlər. Tibbi səhv, səhlənkarlıq, yatrogeniya anlayışı. Deontologiya prinsipləri, onların praktikada tətbiqi.

Mövzu 1.2 Azərbaycan Respublikasında onkoloji yardımın təşkili, Azərbaycan Onkoloqlar Cəmiyyəti, iş prinsipi və vəzifələri. Baş onkoloq hüquq və vəzifələri. Milli Onkologiya Mərkəzi, strukturu, Azərbaycanda onkoloji xidmətin təşkili, metodoloji və elmi-tədqiqat işinə rəhbərliyi. ATU-nun Onkoloji klinikası, hüquq və vəzifələri. Akademik Ə.T. Əmiraslanov və akademik C.Ə. Əliyev və digər aparıcı mütəxəssislərin Milli Onkologiya məktəbinin yaradılmasında və elmi inkişafında rolları. Rayonlararası onkoloji dispanserlər, strukturu, iş prinsipi, hüquq və vəzifələri. Klinik xəstəxanalarda onkoloji şöbələr, şəhər və rayon poliklinikalarında onkoloji kabinetlər, iş prinsipləri. Respublikanın onkoloji strukturunda qarşılıqlı əlaqələrin təşkili.

Mövzu 1.3 Azərbaycanda palliativ yardımın təşkili, palliativ yardımın inkişaf tarixi, əsas təriflər və anlayışlar, palliativ yardımın prinsip və standartları, xəstə kontingenti və seçim meyarı, palliativ yardımın təşkilati formaları, xəstəxanalarda palliativ yardım şöbələri, evdə palliativ yardım, hospis yardımı. Palliativ yardımda dərman təminatı, uşaqlara palliativ yardımın göstərilməsi üzrə standart, ağrıya nəzarət.

Mövzu 1.4 Dünyada və Azərbaycanda onkoloji xəstəliklərin epidemiologiyası, prinsip və metodları, bədxassəli şişlərin epidemiologiyasında tədqiqat üsulları, müayinələr və məlumatların işlənməsi. Epidemioloji tədqiqatlar nəticəsində əldə olunan materialların elmi və klinik mahiyyəti.

Mövzu 1.5 Kanseroqenez. Tarixi və müasir nəzəriyyələr, şişəmələgəyə təsir edən faktorlar, irsi faktorların bədxassəli şişlərin əmələ gəlməsində rolu, birincili profilaktika, bədxassəli şişlərin skriningi.

Mövzu 1.6 Bədxassəli şişlərin diaqnostikasında müasir müayinələr. “Şiş - orqanizm” sistemi paraneoplastik sindromlar, onkoloji xəstənin laborator müayinələri, şüa diaqnostikası (rentgenoloji, komyuter tomoqrafiya, intervension

radiologiya, maqnit-rezonans tomoqrafiya, pozitron-emission KT və MRT), morfoloji müayinələr, USM, molekulyar genetik metodlar və xəstəliyin diaqnostika və müalicəsində rolu. Xəstənin ümumi vəziyyəti, prosesin lokal, regional və uzaq orqanlara yayılması nəzərə alınmaqla əlavə müayinə üsullarının alqoritmi, multidistiplinar məsləhətləşmələr.

Mövzu 1.7 Bədxassəli şişlərin müalicə prinsipləri. Cərrahi müalicənin prinsipləri, ablastika və antiblastika, aseptika və antiseptika, cərrahi risk, orqanqoruyucu və genişləndirilmiş əməliyyatlar, rekonstruktiv və plastik cərrahiyyə, şüa terapiyası, distansion şüalanma, kontakt və ya broxiterapiya, daxili şüalanma, radiohəssaslıq və radiorezistentlik, doza və rejimlər, şüa müalicəsinin növləri – radikal, kimyəvi dərman terapiyası ilə kombinasiya, palliativ, simptomatik və s.

Bölmə 2. Xüsusi hissə

2.1 Dərinin bədxassəli şişləri. Dəri xərçəngi, bazalioma, melanoma, mezenximal dəri şişləri. Diaqnostika prinsipləri. Hər nozoloji vahid üçün xəstəliyin morfoloji və immunohistokimyəvi quruluşundan, mərhələsindən, lokalizasiyasından, xəstənin yaş və cins xüsusiyyətlərindən, yanaşı gedən xəstəliklərindən asılı olaraq multidistiplinar müalicəsinin təşkili, cərrahi müalicə, plastik və rekonstruktiv əməliyyatlar, adyuvant və neoadyuvant kimyəvi dərman terapiyası, immunoterapiya, şüa terapiyası, kriodestruksiya, dispanser müşahidə.

2.2 Sümük və yumşaq toxuma şişləri, statistikasını, nozoloji formaları – osteogen sarkoma, xondrosarkoma, nəhəng hüceyrəli şiş, Yuing sarkoması, bədxassəli fibroz histiositoma, fibrosarkoma, dermatofibrosarkoma, liposarkoma, leyomiosarkoma, rabdomiosarkoma və s., klinik mənzərə və əlamətləri, morfoloji və immunohistokimyəvi müayinəsi, xəstənin yaş və cins xüsusiyyətləri, cərrahi müdaxilə, orqansaxlayıcı və şikəstedici əməliyyatlar, endoprotezləşmə, kimyəvi dərman terapiyası, perioperasion, adyuvant və neoadyuvant şüa terapiyası, multidistiplinar məsləhətləşmə, fərdi müayinə və müalicə prinsipləri.

2.3 Baş-boyun nahiyyəsinin bədxassəli şişləri, alt dodaq xərçəngi, ağız boşluğunun selikli qişasının xərçəngi, qırtlaq xərçəngi, qalxanabənzər vəzin xərçəngi. Ayrı-ayrı nozoloji vahidlər üzrə statistika, şiş ölü xəstəlikləri, klinik formaları və klinikası, morfoloji quruluşu, mərhələləri, yaş və cins xüsusiyyətləri, müasir diaqnostik və müalicə üsulları, dispanser müşahidə və reabilitasiya.

2.4 Ağciyər xərçəngi. Statistika, klinik-anatomik klassifikasiya, beynəlxalq histoloji klassifikasiya (2015), TNM sistemi üzrə mərhələləndirmə (2018, VIII nəşr), subyektiv və obyektiv müayinələrin rolu, fizikal, laborator və instrumental müayinələr, digər müayinə metodları, qeyri-xırda və xırdahüceyrəli ağciyər xərçəngi, cərrahi, şüa, kimyəvi dərman terapiyası, target terapiya, immunoterapiya,

birinci və ikinci xətt kimyəvi dərman terapiyası, reabilitasiya, profilaktika və dispanser müşahidə.

2.5 Qida borusu xərçəngi. Etiologiyası, epidemiologiyası, beynəlxalq histoloji klassifikasiya (2010), TNM sistemi üzrə klassifikasiya (2018), diaqnostikası, subyektiv və obyektiv müayinələr, fizikal, laborator, instrumental və digər müayinələr, yaş və cins xüsusiyyətləri, yanaşı gedən xəstəliklərin diaqnostikası, mərhələsindən və lokalizasiyasından asılı olaraq cərrahi müdaxilə, kimyəvi dərman terapiyası, neoadyuvant və adyuvant kimyəvi dərman – şüa terapiyası, simptomatik müalicə, reabilitasiya, profilaktika və dispanser müşahidə. Xəstənin müayinə və müalicə alqoritminin qurulması.

2.6 Mədə xərçəngi. Etiologiya və patogenezi, epidemiologiyası, beynəlxalq histoloji klassifikasiya (2010), Lauren-ə görə histoloji klassifikasiya, erkən mədə xərçəngi, mədənin regional limfa düyünlərinin Yapon klassifikasiyası, limfodisseksiyanın həcmi, limfa axınının 1, 2 və 3-cü etapi. TNM sistemi üzrə klassifikasiya (2018), diaqnostikası, subyektiv və obyektiv, laborator və instrumental müayinələr, müalicəsi, erkən mədə xərçənginin endoskopik müalicəsi, cərrahi müalicə, cərrahi müdaxilənin həcmi, qastroektomiya, subtotal distal, subtotal proksimal rezeksiyalar, limfodisseksiya, kombinə olunmuş müalicə, dərman terapiyası, yerli-yayılmış və metastatik mədə xərçənginin müalicəsi.

2.7 Kolorektal xərçəng. Enənçənbər bağırsağın və rektosigmoid, düz bağırsağın xərçəngi, anal kanalın yastı epitel xərçəngi. Etiologiya və patogenezi, statistikasını, beynəlxalq histoloji klassifikasiyasını, TNM sistemi üzrə klassifikasiya (2018), diaqnostikası, subyektiv və obyektiv, fizikal, laborator, instrumental müayinələr, əlavə müayinə metodları, cərrahi müalicə, kimyəvi dərman terapiyası, palliativ kimyəvi dərman terapiyası, şüa terapiyası və rolu, kombinə olunmuş müalicə, simptomatik terapiya, reabilitasiya, profilaktika və dispanser müşahidə, xəstənin müayinə və müalicə alqoritmı

2.8 Pankreatoduodenal zonanın bədxassəli şişləri: qaraciyər xərçəngi, öd xaricedən sistemin xərçəngi, mədəaltı vəzin xərçəngi. Ayrı-ayrı nozoloji vahidlərin statistikasını, etio-patogenezi, beynəlxalq histoloji klassifikasiyasını, TNM sistemi üzrə klassifikasiya (2018), qaraciyər xərçənginin Barselona sistemi üzrə mərhələləndirilməsi, diaqnostika, subyektiv və obyektiv, fizikal, laborator, instrumental, patomorfoloji müayinə, müalicə metodları, cərrahi müalicə, qeyri-metastatik mədəaltı vəzi xərçənginin rezektabelliyyənin qiymətləndirilməsi, dərman müalicəsi, xəstənin müayinə və müalicə alqoritmı, reabilitasiya, profilaktika və dispanser müşahidə.

2.9 Süd vəzisinin xərçəngi. Etiologiyası və patogenezi, statistika, beynəlxalq histoloji klassifikasiyası (2012), TNM sistemi üzrə klassifikasiya (2018, VIII nəşr), diaqnostika, subyektiv və obyektiv, fizikal, laborator və instrumental, morfoloji və

immunohistoloji müayinə süd vəzisi xərçənginin yarım tipləri, ilkin operabel süd vəzisi xərçəngi, yerli-yayılmış – qeyri-operabel süd vəzisi xərçəngi, metastatik və residiv xərçəng, xəstənin yaşı, xəstəliyin mərhələsi, morfoloji quruluşu, immunohistokimyəvi müayinənin nəticələri nəzərə alınmaqla cərrahi müdaxilənin kimyəvi dərman terapiyası və hormonal müalicənin, şüa terapiyasının kombinə və kompleks müalicələrin multidisiplinar təyini.

2.10 Qadın cinsiyyət üzvlərinin bədxassəli şişləri: uşaqlıq boynu xərçəngi, uşaqlıq cismi xərçəngi, yumurtalıqların xərçəngi, yumurtalıqların qeyri-epitelial şişləri, trofoblastik şişlər, vulvanın xərçəngi, trubalıqların xərçəngi. Ayrı-ayrı nozoloji vahidlər üzrə patogenezi, statistika, beynəlxalq histoloji klassifikasiyaları (2013), TNM (2018, VIII nəşr) və FIGO (2010) sistemi üzrə klassifikasiya, hər bir nozoloji vahid üzrə obyektiv və subyektiv müayinə, fizikal, laborator, instrumental və digər müayinə üsulları, müalicəsi, cərrahi müalicə, sitoreduktiv əməliyyatlar, kimyəvi dərman terapiyası və hormonal terapiya, target terapiya, şüa terapiyası, kombinə və kompleks terapiya, metastaz və residivlərin müalicəsi, reabilitasiya, profilaktika və dispanser müşahidə

2.11 Sidik ifrazat sisteminin (böyrək parenximasının xərçəngi, sidik kisəsinin xərçəngi) və prostatın xərçəngi. Ayrı-ayrı nozoloji vahidlər üzrə statistikasi, etiopatogenezi, patomorfoloji və TNM klassifikasiyası (2018), diaqnostikasi, subyektiv və obyektiv, fizikal müayinə, laborator və morfoloji diaqnostika, instrumental müayinə, müalicə üsulları, cərrahi müalicə, böyrək xərçənginin solitar metastazlarının cərrahi müalicəsi, dərman terapiyası, şüa terapiyası, xəstələrin müayinə və müalicə alqoritminin qurulması, reabilitasiya, dispanser müşahidəsi və profilaktikasi.

V BÖLMƏ. QIYMƏTLƏNDİRMƏ MEYARLARI

Metodik göstərişlər

Doktorantların 3223.01 “Onkologiya” ixtisas fənni üzrə ali ixtisaslı kadrların hazırlanması üçün fəlsəfə doktoru imtahanı proqramı üzrə attestasiyası şifahi imtahan şəklində aparılır. Doktorantın fəlsəfə doktoru imtahanına hazırlığı “Onkologiya” fənni üzrə mühazirələr və praktiki məşğələlər dövründə, həmçinin auditoriyadankənar saatlarda müstəqil iş çərçivəsində həyata keçirilir.

Qiymətləndirmə meyarları. İmtahan zamanı doktorant proqrama daxil edilmiş suallara ətraflı cavab verməlidir. İmtahan zamanı komissiya əlavə suallar da verə bilər. Cavab zamanı doktorantsadalandıran bilik, bacarıq və vərdişlərini nümayiş etdirməlidir:

- ümumi nozologiya haqqında məlumat: səbəb və şərait amillərinin, həmçinin orqanizmin reaktivliyinin xəstəliklərin əmələ gəlməsində, inkişafında və nəticəsində rolu; tipik patoloji proseslərin səbəbləri və inkişaf mexanizmləri, əlamətləri və müxtəlif xəstəliklərin inkişafı zamanı orqanizm üçün əhəmiyyəti; orqan və sistemlərin tipik pozulmalarının səbəbləri, inkişaf mexanizmi və əsas əlamətləri; patoloji proseslərin öyrənilməsində eksperimental metodun (heyvanlarda xəstəliklərin və patoloji proseslərin modelləşdirilməsi) əhəmiyyəti; onun imkanları, məhdudiyyətləri və perspektivləri.

- klinik-laborator, eksperimental və digər müayinələrin patofizioloji təhlilini aparmaq; heyvanlarda eksperimental tədqiqatları planlaşdırmaq və aparmaq (müvafiq qaydalara riayət etməklə), təcrübənin nəticələrini işləmək və təhlil etmək, patologiyanın klinik formalarını öyrənmək üçün eksperimental metodun əhəmiyyətini düzgün qiymətləndirməyi bacarmaq;

- müxtəlif ədəbiyyat mənbələri ilə işləmək, müvafiq problemlər üzrə informasiya axtarışı aparmaq; tədqiqat və praktiki xarakterli məsələlərin həlli zamanı, o cümlədən fənlərarası sahələrdə yaranan metodoloji problemləri təhlil etmək; müasir elmi nailiyyətləri, o cümlədən fənlərarası sahələrdə tədqiqat və praktiki xarakterli məsələlərin həlli üzrə fəaliyyətin nəticələrini təhlil etmək və qiymətləndirmək.

Cavabın tamlığı təhsilin planlaşdırılan nəticələrinin qiymətləndirilməsi göstəricilərinə əsasən təyin edilir.

Ballar	Qiymətləndirmənin meyarları
1	2
5 (əla)	Doktorant cərrahiyyə fənnini dərinlən mənimsədiyini nümayiş etdirərək sualın məzmununu tam açıqlayır. Doktorant cərrahiyyə ixtisası üzrə yerli və xarici tədqiqatçıların işləri, ümumi nozologiya, tipik patoloji proseslər, orqan və toxumaların patofiziologiyası haqqında dərin biliklərə malik olduğunu, həmçinin dissertasiyanın mövzusunə və ona yaxın mövzulara aid ədəbiyyatla hərtərəfli tanış olduğunu göstərir. Doktorant ixtisasın konseptual problemləri üzrə müxtəlif doktrinal mövqeləri qiymətləndirməyi, həmçinin fənlərarası xarakterli mübahisəli problemlər haqqında öz fikirlərini əsaslandırmağı bacarır. Doktorant nəzəriyyəni, elmi

	tədqiqatları ədəbiyyat məlumatları əsasında təhlilini qiymətləndirə bilir.
4 (yaxşı)	Doktorant cərrahiyyə fənnini dərinlən mənimsədiyini nümayiş etdirərək sualın məzmununu açıqlayır. Doktorant cərrahlıq ixtisası üzrə yerli və xarici tədqiqatçıların işləri, ümumi nozologiya, tipik patoloji proseslər, orqan və toxumaların patofiziologiyası haqqında ümumi biliklərə malik olduğunu, həmçinin dissertasiyanın mövzusuna və ona yaxın mövzulara aid ədəbiyyatla kifayət qədər tanış olduğunu göstərir. Doktorant ixtisasın konseptual problemləri üzrə müxtəlif doktrinal mövqeləri qiymətləndirməyi, həmçinin fənlərarası xarakterli mübahisəli problemlər haqqında öz fikirlərini əsaslandırmağı bacarır. Doktorant nəzəriyyəni, elmi tədqiqatları ədəbiyyat məlumatları əsasında təhlilini qiymətləndirə bilir.
3 (kafi)	Doktorant cərrahiyyə fənnini qismən mənimsədiyini nümayiş etdirərək sualın məzmununu əsasən açıqlayır. Doktorant cərrahlıq ixtisası üzrə yerli və xarici tədqiqatçıların məlumatları, ümumi nozologiya, tipik patoloji proseslər, orqan və toxumaların patofiziologiyası haqqında ümumi biliklərə malik olduğunu, həmçinin dissertasiyanın mövzusuna və ona yaxın mövzulara aid ədəbiyyatla yarımcıq tanış olduğunu göstərir. Doktorant ixtisasın konseptual problemləri üzrə müxtəlif doktrinal mövqeləri lazımınca qiymətləndirməyi, həmçinin fənlərarası xarakterli mübahisəli problemlər haqqında öz fikirlərini əsaslandırmağı bacarmır. Doktorant nəzəriyyəni, elmi tədqiqatların ədəbiyyat məlumatları əsasında təhlilini qiymətləndirməkdə çətinlik çəkir.
2 (qeyri-kafi)	Doktorant sualın məzmununu kifayət qədər açıqlamır və cərrahiyyə fənnini mənimsədiyini nümayiş etdirə bilmir. Doktorant cərrahlıq ixtisası üzrə yerli və xarici məlumatlar, ümumi nozologiya, tipik patoloji proseslər, orqan və toxumaların patofiziologiyası haqqında minimum biliklərə malik olduğunu, həmçinin dissertasiyanın mövzusuna və ona yaxın mövzulara aid ədəbiyyatla minimum tanış olduğunu göstərir. Doktorant ixtisasın konseptual problemləri üzrə müxtəlif doktrinal mövqeləri lazımınca qiymətləndirməyi, həmçinin fənlərarası xarakterli mübahisəli problemlər haqqında öz fikirlərini əsaslandırmağı bacarmır. Doktorant nəzəriyyəni, elmi tədqiqatları ədəbiyyat məlumatları əsasında təhlilini qiymətləndirə bilmir.

VI BÖLMƏ. FƏLSƏFƏ DOKTORU İMTAHANINA HAZIRLAŞMAQ

ÜÇÜN NÜMUNƏVİ SUALLARIN SİYAHISI

1. Azərbaycanda onkologiyanın inkişafının əsas mərhələləri. Azərbaycanda Onkologiya sahəsində aparıcı alimlər, onların elmi-tədqiqat və müayinə və

diaqnostika işlərində rolu. Onkologiyanın inkişafında Milli Onkologiya Mərkəzi, Azərbaycan Tibb Universiteti və Ə.Əliyev adına ADHTİ Onkologiya kafedrasının rolu.

2. Respublikada fəaliyyət göstərən ayrı-ayrı onkoloji müəssisələrin onkoloji xidmətin təşkilində rolu, ambulator və stasionar şəraitdə diaqnostika. Stasionar, gündüz stasionarı və ambulator müalicələrin, o cümlədən kimyəvi dərman terapiyasının və şüa terapiyasının verilməsinin təşkili. Klinik qruplar, dispanser müşahidə.

3. Bədxassəli şişlərin müalicəsində cərrahi müdaxilələrin yeri və rolu, orqansaxlayıcı, genişləndirilmiş və şikəstedici əməliyyatlar. Radikal və palliativ cərrahi əməliyyatlar, ablastika və antiblastika.

4. Bədxassəli şişlərin kimyəvi dərman terapiyası. Sintetik və təbii kimyəvi dərman preparat qrupları, müstəqil, perioperasion, neoadyuvant və adyuvant kimyəvi dərman terapiyası, ağırlaşmaları, ağırlaşmaların aradan qaldırılma yolları, müşayiət edici terapiya.

5. Bədxassəli şişlərin müalicəsində şüa terapiyasının rolu, müstəqil, adyuvnat və neoadyuvant, distansion və broxiterapiya. Braxiterapiyanın təyininə göstərişlər, ağırlaşmaları, ağırlaşmaların aradan qaldırılma yolları.

6. Süd vəzisi xərçəngi. Morfoloji və immunohistokimyəvi müayinəsi, alt qrupların təyini və onlardan asılı olaraq müalicə alqoritminin qurulması.

7. Metastatik mədə və kolorektal xərçəng, diaqnostikası, müalicəsinə yanaşma, fərqli və oxşar cəhətləri.

8. Onkoloji praktikada laparoskopik və endoskopik müayinə və müalicə üsulları, tətbiqinə göstərişlər və əhəmiyyəti.

9. Onkoloji xəstələrin cərrahi, kimyəvi dərman və şüa terapiyasına hazırlığın aparılması, yaş və cins, yanaşı gedən xəstəliklərdən asılı olaraq ayrı-ayrı nozoloji vahidlərdə müayinə və müalicə alqoritminin qurulması.

10. Bədxassəli şişlərin birincili, ikincili profilaktikası və üçüncülü profilaktikası. Skrining, fərdi, məqsədyönlü və kompleks profilaktik baxışlar aparılma prinsipləri, bədxassəli şişlərin erkən və şişönu xəstəliklərin diaqnostikasında rolu.